

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS SENATAS

NUTARIMAS

DĖL VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO STUDIJŲ PROCESĖ GAIRIŲ TVIRTINIMO

2024 m. spalio 16 d. Nr. S-2024-4/18

Vilnius

Vadovaudamasis LR Mokslo ir studijų įstatymu ir VDA Statutu Senatas tvirtina
Vilniaus dailės akademijos dirbtinio intelekto naudojimo studijų procese politikos gaires (Priedas).

Senato pirmininkė

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Renata Maldutienė', with a stylized flourish at the end.

prof. dr. Renata Maldutienė

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO STUDIJŲ PROCESĖ POLITIKOS GAIRĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus dailės akademijos dirbtinio intelekto naudojimo studijų procese politikos gairės (toliau – Gairės) nustato pagrindinius reikalavimus Vilniaus dailės akademijos (toliau – VDA, Akademijos) akademinės bendruomenės nariams ir klausytojams dėl dirbtinio intelekto naudojimo studijų procese.

2. Akademijs siekia, kad dirbtinio intelekto įrankių naudojimas būtų suderintas su VDA strateginiais dokumentais bei vykdomas laikantis akademinės etikos, apsaugant asmenų teisę į asmens duomenų apsaugą, privatų gyvenimą ir saugumą. Akademinė bendruomenė ir klausytojai turėtų vengti dirbtinį intelektą naudoti taip, kad būtų pakenkta kitų žmonių reputacijai ar Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintoms teisėms.

3. Gairių tikslas – vadovaujantis Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairėmis¹ nustatyti atsakingo ir etiško dirbtinio intelekto technologijų naudojimo gaires studijų procese ir informuoti VDA akademinės bendruomenės narius, klausytojus, apie pagrindinius dirbtinio intelekto naudojimo reikalavimus ir tvarką šiame procese.

4. Gairės yra taikomos VDA akademinės bendruomenės nariams² ir klausytojams.

5. Gairėse vartojamos sąvokos:

5.1. **darbas** – rašto darbas ir kūrybinis darbas, taip kaip šios sąvokos yra apibrėžtos Gairių 5.2. ir 5.3. punktuose;

5.2. **rašto darbas** – studijų proceso metu Akademijoje raštu parengtas darbas, įskaitant, bet neapsiribojant aiškinamasis raštas, tiriamašis raštas, referatas, kursinis darbas ir kt.;

5.3. **kūrybinis darbas** – studijų proceso metu Akademijoje sukurtas kūrinys, įskaitant, bet neapsiribojant meno, dailės, dizaino, architektūros, restauravimo, medijų kūrinys ir kt.

5.4. kitos sąvokos, nurodytos Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme, Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme, VDA akademinės etikos kodekse, VDA intelektinės nuosavybės valdymo nuostatuose ir kituose VDA vidaus teisės aktuose ir dokumentuose.

II SKYRIUS DIRBTINIS INTELEKTAS IR JO ĮRANKIAI

6. Dirbtinis intelektas (toliau – DI) – tai sistemos, kurios demonstruoja protingą ir sumanų elgesį, analizuodamos savo aplinką ir darydamos gana savarankiškus sprendimus tikslui pasiekti. Dirbtinio intelekto sistemos gali būti grindžiamos vien tik programine įranga ir veikti virtualiajame pasaulyje (pvz.,

¹ patvirtintos Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2024-04-29 d. įsakymu Nr. V-14, <<https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/56254af0061111efbcbfb318996800a8>>.

² VDA akademinės bendruomenės nariai – studentai, dėstytojai, mokslo darbuotojai, profesoriai emeritai, mokslininkai emeritai, kiti darbuotojai, tiesiogiai dalyvaujantys mokslo ir (ar) studijų veikloje.

balso sintezatoriai, vaizdo analizės programinė įranga, paieškos sistemos, kalbos ir veido atpažinimo sistemos) arba gali būti integruotos techninėje įrangoje (pvz., pažangiuose robotuose, savaeigėse transporto priemonėse, bepiločiuose orlaiviuose ar daiktų interneto objektuose).³

7. DI įrankių pavyzdinis sąrašas: „ChatGPT“, „Jasper“, „WriteSonic“, „Notion AI“, „Wordtune“, „Scholarly“, „Adept“, „Summate.it“, „DALL·E 3“, „Adobe Firefly“ ir kt. Platesnį DI įrankių sąrašą galima rasti apsilankius el. svetainėje – <https://www.futuretools.io/>.

III SKYRIUS BENDRIEJI DI ETIŠKO NAUDOJIMO PRINCIPAI

8. Išskiriami šie DI etikos principai:

8.1. akademinis sąžiningumas – DI technologija ir jo rezultatai turi būti naudojami atsižvelgiant į akademinės etikos nuostatas ir nepažeisti akademinio sąžiningumo principų. Neetiškai panaudoti DI rezultatai traktuojami kaip plagiato arba kiti akademinio sąžiningumo pažeidimo atvejai;

8.2. atsakomybės principas – atsakomybė už DI rezultatus, su jų pateikimu susijusias rizikas ir jų valdymą tenka DI rezultatus pateikusiam asmeniui. Asmuo turi atidžiai bei kritiškai įvertinti pasinaudojant DI įrankiais gautą informaciją ir atsakingai ją naudoti;

8.3. kompetencijų ugdymas – kompetencijų DI srityje ugdymas yra būtinas saugaus, etiško ir prasmingo DI naudojimo studijų procese ir už jo ribų veiksny;

8.4. žmogaus teisių ir laisvių apsauga – naudojant DI turėtų būti užtikrinama ir skatinama žmogaus teisių ir laisvių apsauga bei orumas. Jokiai DI technologijai neturėtų būti teikiama viršenybė prieš žmogų. Asmenys turi teisę nesutikti, kad sprendimai dėl jų būtų priimami visiškai automatizuotai;

8.5. skaidrumas – DI įrankių pasirinkimas turi būti skaidrus, pagrįstas ir deklaruojamas;

8.6. žmogaus ir DI atribojimo principai – nepriklausomai nuo DI panaudojimo studijų procese masto ir apimties, privalu siekti aiškaus DI naudojimo identifikavimo, įgalinančio atskirti žmogaus kūrybos vaisius nuo DI sugeneruotų produktų;

8.7. kiti principai nurodyti Dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairėse.

IV SKYRIUS BENDROSIOS DI ĮRANKIŲ NAUDOJIMO REKOMENDACIJOS

9. Akademija toleruoja sąžiningą ir etišką DI įrankių panaudojimą studijų procese, tačiau atkreipia akademinės bendruomenės narių ir klausytojų, dėmesį, kad:

9.1. prieš pradėdant naudotis DI įrankiais būtina susipažinti su šių įrankių naudojimosi tvarka ir privatumo politika;

9.2. akademinės bendruomenės nariai, klausytojai turi būti etiški, vengti taikyti užklausas, kurios gali sugeneruoti netinkamą, šališką ar žalingą turinį;

9.3. DI įrankiai gali generuoti neteisingus rezultatus ir pateikti įžeidžiančią ar neetišką informaciją ir (ar) medžiagą, atsižvelgdami į tai, akademinės bendruomenės nariai, klausytojai, turėtų atlikti papildomą rezultatų analizę, kad užtikrintų DI įrankių pateikiamų rezultatų pagrįstumą ir patikimumą (validumą);

9.4. akademinės bendruomenės nariai, klausytojai, taip pat turi žinoti ir vengti su DI įrankių naudojimu susijusių galimų rizikų, pavyzdžiui, kaip informacijos (neegzistuojančių mokslo publikacijų) išgalvojimas;

³ Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, „Lietuvos dirbtinio intelekto strategija. Ateities vizija“, <[https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT\(1\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT(1).pdf)>, 2018 m.

9.5. DI įrankių pagalba sugeneruotoje informacijoje ir (ar) medžiagoje naudojama kitų autorių intelektualinė nuosavybė, nenurodant kūrinio autoriaus, tokiu būdu yra pažeidžiamos autorių teisės. Neteisėtas autorių teisių saugomų kūrinių kopijavimas, platinimas ar naudojimas be autorių teisių turėtojo leidimo pažeidžia jo išimtinės teises ir gali sukelti teisinių pasekmių;

9.6. akademinės bendruomenės nariai ir klausytojai turi žinoti, kad bet kokie vaizdai, kuriais jie pasidalija internete, gali būti įtraukti į DI įrankių duomenis, jais gali būti manipuliuojama ir jie gali būti neetiškai naudojami;

9.7. dirbant su DI įrankiais rekomenduojama išsaugoti tarpinius darbo variantus skirtinguose darbo rengimo etapuose. Tai leis studentams / klausytojams sukurti išsamią darbo rengimo chronologinę seką ir, esant pagrįstiems įtarimams dėl akademinio nesąžiningumo, gali padėti įrodyti darbo sukūrimo sąžiningumą, autentiškumą (autorystę).

V SKYRIUS DI ĮRANKIŲ NAUDOJIMAS STUDIJŲ PROCESĖ

10. Akademinės bendruomenės nariai, klausytojai, naudodamiesi DI įrankiais studijų procese, privalo vadovautis Lietuvos Respublikos teisės aktais, šiomis Gairėmis, VDA akademinės etikos kodeksu, VDA intelektualinės nuosavybės valdymo nuostatais ir kitais VDA vidaus teisės aktais ir dokumentais.

11. DI įrankio platforma negali būti nurodoma kaip darbo autorius. Akademinės bendruomenės narys ir klausytojas, pasitelkęs DI įrankius, yra atsakingas už savo darbo autorystę. Akademinės bendruomenės nariai ir klausytojai, būdami savo rengiamo darbo autoriais, yra atsakingi už visą savo darbo turinį, t. y., ir už tas jo dalis, kurios buvo sukurtos DI įrankiu, ir yra atsakingi už bent kokius publikavimo etikos pažeidimus.

12. Jeigu rengiant rašto darbą buvo naudojama DI įrankiais, rašto darbo įvade būtina nurodyti koks (kokie) DI įrankis (-iai) buvo panaudotas (-i), kokioje (kokiose) rašto darbo dalyje (-se) ir kokių tikslu (-ais). Rašto darbo įvade taip pat turi būti pateikta informacija apie tai, ar DI įrankiai buvo panaudoti generuojant idėjas, sudarant rašto darbo / tyrimo planą, rekomendacijas ar kt., ir ar pačiame rašto darbo tekste buvo panaudota DI įrankių pagalba sugeneruota informacija, duomenys ir (ar) vizualinė medžiaga bei jos apimtis (nurodant žodžių skaičių, duomenų ir (ar) vizualinės medžiagos rūšį ir kiekį).

13. Akademinės bendruomenės nariai, klausytojai, rašto darbe naudodami DI įrankių pagalba sugeneruotą informaciją ir (ar) duomenis, privalo laikytis „Acta Academiae Artium Vilnensis (AAAV) publikacijų rengimo principai“⁴ nurodytų citavimo taisyklių – DI įrankių pagalba gautą informaciją ir (ar) duomenis tekste pateikti kabutėse, žymint išnaša (pvz. „xxxxxxxxx“¹). Rašto darbe naudodami DI įrankių pagalba sukurtą vizualinę medžiagą ją žymėti išnaša (pvz. x²). Akademinės bendruomenės nariai, klausytojai, pateikdami DI įrankių pagalba sugeneruotą turinį, cituojamą / nurodomą savo rašto darbe, išnašos tekste turėtų nurodyti:

13.1. DI įrankio kūrėjo pavadinimą;

13.2. naudoto DI įrankio versijos metus;

13.3. DI įrankio pavadinimą;

13.4. kalbos modelio tipą arba aprašymą;

13.5. DI įrankio el. svetainės adresą;

13.6. nuorodą į rašto darbo priedą, kuriame pateiktas DI įrankių pagalba sukurtas turinys;

13.7. užklausos DI įrankiui pateikimo datą.

Išnašos teksto sudarymo pavyzdys:

⁴ „Acta Academiae Artium Vilnensis (AAAV) publikacijų rengimo principai“:
<https://leidykla.vda.lt/Files/file/Gaires_principai_ir%20_kt/gaires_autoriams_AAAV.pdf>.

¹ OpenAI. (2023). ChatGPT. Didysis kalbos modelis. <https://chat.openai.com/>. Žr. priedą Nr. x. (žiūrėta 2024-10-14).

1 pvz.

14. Akademinės bendruomenės nariai, klausytojai privalo laikytis Gairių 13 punkte nustatytų reikalavimų ir tais atvejais, kai jie:

14.1. patys redagavo DI įrankių pagalba sugeneruotą informaciją, duomenis ir (ar) vizualinę medžiagą;

14.2. patys sukūrė informaciją ir (ar) vizualinę medžiagą, kuri buvo redaguota naudojant DI įrankius.

15. Jeigu rengiant kūrybinį darbą buvo naudojamos DI įrankiu (-iais), kūrybinio darbo lydima jame rašytiniame dokumente, o jeigu toks nėra rengiamas, tada pristatant kūrybinį darbą žodžiu, būtina nurodyti DI įrankio (-ių) panaudojimo tikslą, koks (kokie) DI įrankis (-iai) buvo panaudotas (-i), kokiai (kokioms) kūrybinio darbo daliai (-ims) sukurti ir (ar) patobulinti. Turi būti pateikta informacija apie tai, ar rengiant kūrybinį darbą DI įrankis (-iai) buvo panaudotas generuojant idėjas, rekomendacijas, pasiūlymus ar kita.

16. Darbe naudojant DI įrankių pagalba sugeneruotą turinį, jam gauti panaudotą DI įrankį būtina įtraukti į darbo literatūros ir (ar) kitų šaltinių sąrašus.

Nuorodos literatūros ir kitų šaltinių sąrašė pavyzdys:

OpenAI. (2023). ChatGPT. Didysis kalbos modelis. <https://chat.openai.com/chat>.

2 pvz.

17. Jeigu darbe buvo panaudotas DI įrankiais sugeneruotas turinys, (1) konkretus klausimas / užduotis suformuluota DI įrankio platformoje ir (2) DI įrankio sugeneruotas turinys turi būti nurodyti darbo priede (pvz., žr. Gairių 13.6. punktą).

Darbo priedo sudarymo pavyzdys:

X priedas. „DI įrankio pavadinimas“ sugeneruotas turinys

Suformulavus klausimą / užduotį „Yyyyyyy“, „DI įrankio pavadinimas“ sugeneravo šį turinį:

„XXXXXXXXXXXXXXXX“.

3 pvz.

18. Gairių 12–17 punktuose nustatytų reikalavimų nesilaikymas gali būti pripažįstamas kaip akademinis nesąžiningumas. VDA galimus akademinio nesąžiningumo atvejus nagrinėja VDA akademinės etikos komisija, vadovaujantis VDA akademinės etikos kodeksu, šiomis Gairėmis ir VDA akademinės etikos komisijos veiklos nuostatais.

19. VDA laikosi pozicijos, jog tais atvejais, kai rašto darbe nustatomi faktiniai netikslumai, naudojamas neteisingas ar klaidinantis citavimas, toks rašto darbas gali būti pripažįstamas akademinio nesąžiningumo atveju (plagiatu), nors ir yra pateikiamas, tinkamai cituojant DI įrankių sukurtą rezultatą.

20. Dėstytojams dėstomo studijų dalyko semestro pradžioje rekomenduojama studentams / klausytojams pristatyti:

20.1. šias Gaires;

20.2. DI įrankių naudojimo reikalavimus dėstomame studijų dalyke;

20.3. dėstomo studijų dalyko atsiskaitymo vertinimo modelį.

21. VDA skatina dėstytojus domėtis DI įrankių veikimu ir jų panaudojimo studijų procese galimybėmis, integruoti šių įrankių naudojimą organizuojant ir vykdant studijų procesą (pvz. užduočių ir klausimų kūrimas kuriais tikrinamas besimokančiųjų supratimas; alternatyvių vertinimo metodų kūrimas; mokymo strategijų kūrimas; debatų organizavimas; planų, schemų kūrimas; pasiūlymų dėl atitinkamų metodologijų gavimas ar šių metodologijų kūrimas; automatinis informacijos rinkimas; plataus spektro duomenų tyrinėjimas; pasiūlymų gavimas dėl literatūros apžvalgų ar šių apžvalgų parengimas; idėjų

generavimas ir kt.), siekiant studentų / klausytojų pažangaus, inovatyvaus mokymosi bei studijų rezultatų gerinimo.

22. DI turėtų pagerinti studentų / klausytojų mokymąsi, bet jo nepakeisti. Turi būti gebama įvertinti realius besimokančių asmenų studijų rezultatus ir pasiekimus. Žinių patikrinimas turėtų būti vykdomas užduotis formuluojant taip, kad studentai / klausytojai įgytų pagrindines žinias ir profesinius įgūdžius, pasitelkdami platesniu požiūriu ir vertybėmis grindžiamą kritinį mąstymą, o ne vien tik mokėjimą naudotis DI įrankiais. Studentų ir klausytojų studijų rezultatai ir pasiekimai studijų procese turi būti vertinami atžvelgiant į aukščiau šiame Gairių punkte nurodytus reikalavimus.

23. Kilus įtarimams dėl darbo turinio, dėstytojai turi pareigą patikrinti ar darbas buvo sukurtas naudojant DI įrankius. Tai atlikti galima: (1) pasinaudojus DI įrankiais, skirtais aptikti DI kurtą turinį; (2) taikant ekspertinio vertinimo procedūras. Prieš naudojantis DI įrankiais, skirtais aptikti DI kurtą turinį, rekomenduojama susipažinti su atitinkamo įrankio naudojimosi tvarka ir privatumo politika. Atkreiptinas dėmesys, kad nustatant, ar darbe buvo panaudotas DI sugeneruotas turinys, neturėtų būti remiamasi vien DI įrankių, skirtų aptikti DI kurtą turinį, pateikta išvada. Toks faktas turėtų būti patikrintas ir nustatytas ir kitomis priemonėmis (pvz., lyginti studento / klausytojo darbą su ankstesnėmis jo versijomis; reikalauti studento / klausytojo pateikti darbo tarpines versijas ar kitus įrodymus; pakviesti studentą / klausytoją ginti / pristatyti darbą žodžiu, užduoti klausimus apie darbo atlikimo procesą, šaltinių paiešką ir atskleisti supratimą apie užduotį; suteikti studentui / klausytojui galimybę paaiškinti ir parodyti, kaip atliko užduotį ir kt.).

VI SKYRIUS ATSAKOMYBĖ

24. VDA akademinės bendruomenės nariams, klausytojams, naudojant DI įrankius, draudžiama:

24.1. į naudojamų DI įrankių platformas kelti VDA konfidencialią informaciją ir (ar) komercinę paslaptį sudarančią medžiagą (duomenis);

24.2. į naudojamų DI įrankių platformas kelti VDA tvarkomus duomenų subjektų⁵ asmens duomenis⁶;

24.3. į darbo turinį įtraukti DI įrankių sugeneruotus rezultatus, skatinančius neapykantą, diskriminaciją, priekabiavimą, ar kt., kurių panaudojimas ir (ar) viešinimas / atskleidimas yra draudžiamas Lietuvos Respublikos teisės aktu.

25. Akademinės bendruomenės nariai ir klausytojai teisės aktų nustatyta tvarka atsako už netinkamą DI įrankių ir (ar) DI įrankių pagalba sugeneruoto turinio panaudojimą.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Gairės yra tvirtinamos Senato nutarimu ir reguliariai peržiūrimos.

27. Gairės privalomos visiems VDA akademinės bendruomenės nariams ir klausytojams.

28. Gairės viešai skelbiamos VDA el. puslapyje – www.vda.lt.

⁵ Duomenų subjektai – studentai (klausytojai), darbuotojai, praktikantai, savanoriai, VDA sudarytų sutarčių kontrahentų atstovai, VDA paslaugų teikėjai, VDA partneriai, VDA paramos teikėjai ir kiti fiziniai asmenys.

⁶ Asmens duomenys – bet kokia informacija apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę galima nustatyti (duomenų subjektas); fizinis asmuo, kurio tapatybę galima nustatyti, yra asmuo, kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius.